

gospodarske, obertniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pòli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta 1 fl. 80 kr., za četert leta 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 10 kr., za četert leta 1 fl. 5 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 14. novembra 1860.

Koliko zemlje se zgubi po poljskih potih in stezah.

Gledé na poljsko postavo, ki smo jo letos dobili, hočem tukaj le eno nepristojnost ali tako rekoč nemarno napako omeniti, ki se pri kmetijstvu tako pogostoma nahaja in ki toliko kmetijam veliko škodo prizadeva po preveliki potratih božjega darú, to je, ljube matere zemlje ob poljskih potih in stezah, — potrate pravim, ki je sedanji čas gotovo nihče zagovarjal ne bo. V starih časih, ob katerih niso bile zemljištva in kmetijstva še toliko vredne in s takim pridom obdelane, in katerih obdelovanje je kmetovavcom še velike stroške prizadjalo, kjer so se pridelki še po majhni ceni dobivali, in tudi davki niso bili na tako visoki stopnji, kakor dandanašnji, takrat gotovo ni bilo kmetovavcom tako zameriti, da so poljske poti in steze križem sém ter tjé čez najlepše travnike, njive, vinograde razpeljevali, da so si le nekoliko korakov pota prikrajšali, ali se pa blatnih in močirnatih krajev ognili. Še dandanašnji se gojzdje nahajajo, v katerih je vse s poti prepreženo, kjer je tako rekoč več potov kakor dreves, kjer je po troje ali četero potov dostikrat blizo eden drugemu v kak kraj napravljenih. Na veliko takih potih se nahajajo grabni z vejami in dostikrat s celimi drevesi nalašč prepreženi, da se dá čez nje voziti. — Če gré pot navzdol, se že močne drevesa sečejo, in zadej kolom pripenjajo, namesti da bi se s cokljami zaverale; pod klancom v prvi kerčmi pa se derva za kozarec cvička puščajo.

Pa gorjé takemu posestniku, kateri bi se prederznil, prepovedati takošen pot v gojzdu ali na travniku, ali zabraniti stezo čez njivo ali pa čez vinograd; boljše bi mu bilo, da bi rojen ne bil. Celi okraj ga sovraži. Iz gole hudobije napravijo njegovi sosede sém ter tjé več in širjih potov in stezá, in če se on tudi do njih oberne in jim reče: „Ljubi sosede! sej imate drugo pot; tukaj mi delate veliko škodo; jez moram za svoj svet veliko davka plačati; ta pot ne stoji v nobeni mapi, in je tudi ravno tukaj nepotreben“. Al vse to nič ne pomaga; odgovoré mu zabavlja: „Mi imamo pot tukaj že čez 30 let, toraj pravico, naj stoji na mapi in v gruntnih bukvah ali ne“. Ugovarja se mu, da je bil menda že takrat napravljen, kadar se ni na njegovem zemljišu še nič pridelovalo, ko je še celina in pušava bilo, — in tako nič ni opravil.

Taki ljudje, ki tako govoré in ravnaajo, se derzé svoje umišljene pravice, če tudi ne morejo spričati, da sta pot in steza že 30 let stara; vsi opomini, prepovedi in rubljenja so zastonj, jih na pravo pot spraviti. Skorej bi djal, da taki ljudje imajo zares kosmato vest, in koračijo dostikrat brez vsega pota navprek čez travnike, njive in ngrade, kar se v omikanih deželah gotovo nikjer ne nahaja.

Kako pa, če bi zdaj, ko so zemljišča več vredne, ko se od njih večji davki plačujejo in je tedaj treba, da se na vsako ped zemlje gleda, kako — pravim — če bi se posestniki takih zemljišč, čez ktere so potje in kolovozi napravljeni ali steze razpeljane, kodar jih prav za prav ni, na župane obrnili, da bi pravični možje to reč natanko

pregledali in presodili, ali je pot in steza tû in tam res potrebna ali ne? Če nista potrebna, bi mogla županija vasčanom na znanje dati, da tega in unega pota ni treba, da se ne smé več po njem ne hoditi ne voziti, in da stara navada takim potom in stezam ne dá nobene pravice, ampak je očitna potreba. Če bi pa župani tega ne hotli zapovedati, ali pa če se njih zapoved ne spolnuje, naj bi kantonska gosposka k temu pripomogla in to reč dala natanko pregledati, kako in kaj.

Ta preiskava je tem bolj potrebna, ker se dandanašnji le prerado vse verjame, če se je čez kakošen travnik, njivo ali gojzd le nekoliko časa hodilo (kar večkrat kak slab in neskerben gospodar dopusti), da tako mora tak pot ali steza biti, naj je potreben ali ne!

Da pa ni vselej mogoče nepotrebnih potov in stezá po pravnih poti odpraviti, vsak kmet lahko razume; tega mi ni treba posebej praviti. To zamore soseska sama, ali pa dotična kantonska gosposka najlože izpeljati, kateri potje ali steze naj se opusté, kateri pa obderzé.

V tej reči imamo pa še to napako v misel vzeti, in ta je: Od sv. Mihela do sv. Jurja misli vsak, da je ljudem in živini dopušeno, po vsakem travniku, senožeti ali njivi, kodar se komu poljubi, križem sém ter tjé hoditi in živino pasti, češ, da ob tem času se nikjer škoda ne dela, če se tudi travnik ali njiva pomandra in potlači, da je gerdo. Dragi moji, to ne veljá! Ta misel je prazna. Kdor tako kvasi in travnike in njive poškodeje, bo pravdo zgubil, in storjeno škodo bo mogel plačati, če ga sosed zgrabi. Sv. Mihel ni dal nobenemu pravice, da bi se smel polastiti tujega blaga. Marveč ima sv. Mihel vago, s katero meri vse pravično in vse nepošteno.

Kako je in kako bi bolje bilo na Pivki.

II. Poljedelstvo.

(Dalje).

Koliko več bi se pridelalo, ako bi se previdniše kmetovalo! Vse drugače je tedaj treba začeti. Ako res ni Pivčanov volja, raztresenih kosčkov v večji kose zediniti, naj bi saj čedovanje po polji opustili in poljedelstvo si takole vredili:

Kadar kmet svojo njivico izorje, več ali manj njive štirih sosedov pohodi in sicer na vsakem koncu tako na dolgo, kakor je njegov plug dolg, kar ni malo, kdor si misli drevo in pred njim vprežena dva para živinčet; na vsaki strani pa, če ni zlo zlo neškodljiv, saj kolikor sta vol in človek široka. Vsak lahko vidi, kakošno škodo bi kmet napravil seosebno v mokrotnem vremenu, ako bi spomladi njivo oral, ktera se steza na sosedovo ozimino ali leži prek nje. Zato je prav pametno in dobro, da je polje v toliko delov razdeljeno, kolikor je poglavitnih setev in sadežev; in tako mora ostati, dokler je polje razmervljeno, ker tako kmetje vkup ležeče njive vsi saj v enem tednu poorjejo in si malo ali nič ne škodujejo. Treba pa bi bilo:

1. prenarediti poljski red nekoliko. Za ajdovimi njivami naj bi bile korenjeve in za temi še le krompirjeve.